

Álit við tilmæli um samsýning og
eftirløn landsstýrismanna v.m.

Gamlaárskvöld 2012

1	Inngangur	2
1.1	Arbeiðssetningur	2
1.2	Innsavnan av upplýsingum og allýsingar	2
1.3	Bygnaðurin í álitinum	3
2	Samandráttur	4
2.1	Høvuðsatlit	4
2.2	Tilmæli	4
2.3	Avleiðingar av at seta tilmælini í verk	5
3	Verandi skipan í Føroyum	6
3.1	Landsstýrisfólk	6
3.2	Løgtingslimir	9
4	Skipanin í grannalondum okkara	11
4.1	Grønland	11
4.2	Ísland	13
4.3	Danmark	15
4.4	Noreg	17
5	Lønarlagið í føroyska samfelagnum	19
5.1	Privata lønarlagið	19
5.2	Almenna lønarlagið	20
6	Viðgerð og tilmæli	21
6.1	Inngangur	21
6.2	Grundarlagið undir samsýning til løgmann og landsstýrismenn	21
6.3	Lønarsamsýning til løgmann og landsstýrisfólk	22
6.4	Borðfæ	24
6.5	Endurgjald fyri útreiðslur til eyka bústað	24
6.6	Ferðing til og frá arbeiði – skipan við ráðharrabili	25
6.7	Samskiftisútreiðslur	27
6.8	Fráfaringarløn	27
6.9	Eftirlønarviðurskipti	28
7	Keldulisti	31
8	Fylgiskjøl	33

1 Inngangur

Løgmaður hevur, við heimild í løgtingslóg nr. 77 frá 6. mai 2003 um nevnd at geva lögmanni tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m., í skrivi dagfest 22. mai 2012 tilnevnt Mariu á Dul, deildarstjóra innan starvsfólkaviðurskifti, Jóhan J. Lamhauge, advokat, og Mirjam Haraldsen, statsaut. revisor, í nevndina fyri hetta valskeiðið.

Nevndin skipaði seg á fyrsta fundi við Mariu á Dul sum formanni.

1.1 Arbeidssetningur

Nevndin skal geva lögmanni tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m. sambært løgtingslóg nr. 77 frá 6. mai 2003.

Endamálið við lógini er at tryggja lögmanni dygt og væl grundað tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m., og skal nevndin sambært lógini taka atlit til:

- lønarlagið í landinum yvirhøvur
- teirri tign og ábyrgd, sum liggur í stórvunum
- hvussu samsvarandi stórv í grannalondum okkara verða lønt og
- onnur viðkomandi viðurskifti

Tilmælið skal verða handað í seinasta lagi við endan á aðru tingsetu í einum valskeiði. Tað vil í hesum føri siga í seinasta lagi áðrenn ólavsøku 2013.

1.2 Innsavnan av upplýsingum og allýsingar

Tvær nevndir hava sitið undan hesari. Fyrsta nevndin læt sítt álit úr hondum tann 14. juni 2005 og seinna nevndin sítt tann 27. juli 2009. Okkum upplýst hevur hvørki av hesum álitum fingið nakra ítøkiliga politiska viðgerð.

Nevndin, sum sat í 2008/2009, kannaði, hvussu samsvarandi stórv í grannalondum okkara Grønlandi, Íslandi, Noregi og Danmark verða samsýnd.

Bert trý ár eru liðin, síðan seinasta álitid varð handað. Núsitandi nevnd hevur tí valt at seta seg í samband við somu ráðharraráð og kanna, um nakað er broytt síðan 2009 í hesum londum, og annars, við loyvi frá tásitandi nevnd, at endurgeva teirra kanningar við dagførdum upphæddum og møguligum broytingum.

Nevndin hevur harumframt havt samskifti við Løgmannsskrivstovuna, Lønardeildina í Fíggjarmálaráðnum, Pensjónsnýskipanarbólkin, Gjaldstovuna, Løgtingsskrivstovuna og við Moderniseringsstyrelsen til greining av ávísam spurningum.

Lógin nevnr bert samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m. Løgmaður verður ikki nevndur serstakt í yvirskriftini til lógina.

Nevndin hevur valt at nevna løgmann serstakt, tá ið tað serliga eru hansara viðurskifti, sum verða umrødd; annars verður brúkt heitið landsstýrisfólk. Fyri londini Noreg, Danmark og Ísland eru vald felagsheitini stjórnarleiðarar og ráðharrar. Fyri Grønland hava vit valt at nýta teirra egnu heiti, umskrivað til føroyskt.

1.3 Bygnaðurin í álitinum

Í parti 2 verða nevnd tey høvuðsatlit, sum nevndin hevur lagt dent á í sínum arbeiði, og síðani verður tikið samanum tilmælini. Somuleiðis verður heilt stutt nomið við avleiðingarnar av at seta tilmælini í verk.

Í parti 3 lýsir nevndin verandi samsýningarskipan v.m. fyri løgmann og landsstýrisfólk, sundurgreinað í lønarsamsýning, borðfæ, frían bústað og kostnaðarendurgjald, samskiftisútreiðslur, fráfaringsløn, eftirlønarviðurskifti og starvsreglur. Í parti 3.2 verður skipanin hjá løgtingslimum umrødd, og í parti 4 verða skipanir í grannalondunum Grønlandi, Íslandi, Danmark og Noregi lýstar. Síðani lýsa vit í parti 5 lønarlagið í Føroyum fyri samanberilig størv.

Í parti 6 verða tey einstøku liðini í verandi samsýningarskipan viðgjørð. Fyrst verður tikið samanum, hvussu skipanin er í dag, síðani verða fyrimunir og vansar viðgjørðir og samanbornir við aðrar samanberiligar skipanir bæði í Føroyum og í grannalondunum, sum vit hava valt at samanbera við, við tí endamáli at koma við tilmælum um, hvussu samsýningarskipanin eftir nevndarinnar tykki í framtíðini eigur at verða sett saman.

Tórshavn, gamlaárskvøld 2012

Maria á Dul

Jóhan J. Lamhauge

Mirjam Haraldsen

2 Samandráttur

2.1 Høvuðsatlit

Nevndin hevur í arbeiði sínum lagt dent á at koma við einum áliti, har tað gjøgnumgangandi er tilráðing um meira gjøgnumskygni í skipanini, ið er berandi og afturvendandi atlit. Við støði í teimum skipanum, ið eru galdandi í samfelagnum annars og í grannalondum okkara, mælir nevndin til, at skipanin við samsýning og eftirløn til landsstýrisfólk v.m. verður tillagað nútíðarsamfelagið.

Miðað er ímóti at fáa eina samanhangandi samsýningarskipan, sum í bygnaði og støði kann samanberast við líknandi setanarviðurskifti hjá øðrum viðkomandi fakbólum. Hendan skal eisini, so vítt gjørligt, vera í tráð við gongdina í hinum Norðurlondunum, ið nevndin hevur samanborið við, hvat viðvíkur samsýningum til ráðharrar.

Hetta merkir samstundis, eftir nevndarinnar meting, at tilmælini eiga at verða sett í verk sum ein samlað loysn, og fer nevndin tí at mæla frá, at ávís tilmæli verða fylgd og onnur ikki, tí tá er vandi fyri, at ótilætlaðir skeivleikar koma í.

2.2 Tilmæli

Samanumtikið gevur nevndin lögmanni hesi tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m.:

- lønartalvan hjá tænaðum landsins skal framvegis vera støði undir lønarsamsýningini til landsstýrisfólk
- lønarsamsýningarnar verða broyttar soleiðis, at lögmaður fær 130 % og landsstýrisfólk 110 % av lønini í lønarflokki 40 hjá tænaðum landsins
- skipanin við borðfæi verður tikin av, og útreiðslur til umboðan verða tiknar við í vanligu rakstrarjáttanina hjá avvarðandi aðalráðum
- skipanin við fríum bústaði í Tórshavn verður tikin av, tó soleiðis, at lögmaður fær heimild til, í ávísum førum, at játta landsstýrisfólkum endurgjald fyri útreiðslur til bústað í Tórshavnar kommunu
- skipanin við kostnaðarendurgjaldi verður tikin av, og samstundis verður sett í verk ein skipan, har landsstýrisfólk fáa ókeypis og skattafrían ráðharrabiluttan førara at ráða yvir
- landsstýrisfólk fáa framvegis neyðuga samskiftisútgætur við setan í starv, tað almenna rindar útreiðslur til útvegan, hald og nýtslu, og landsstýrisfólk verða skattað av hesum fríu ágóða eftir galdandi skattareglum

- tað verður móttroknað í fráfaringslønini í teimum færum, har landsstýrisfólk hevir aðra lønarinntøku í fráfaringsáriðarskeiðinum, soleiðis at tað almenna tá bert skal gjalda munin upp til ásettu samsýningina
- verandi eftirlønarskipan verður broytt, soleiðis at farið verður frá verandi skipan til eina skipan, har landið rindar 15 % av lønarsamsýningini hjá landsstýrisfólkum í eina góðkenda eftirlønarskipan

Nevndin mælir til, at støða verður tikin til, nær broytingarnar verða settar í verk, harundir t.d. hvørt eftirlønarbroytingin eigur at vera sett í gildi, tá ið nýtt landsstýri tekur við.

2.3 Avleiðingar av at seta tilmælini í verk

Verða tilmælini fylgd, mugu neyðugar tillagingar gerast í viðkomandi lóggávu, eins og nærri ásetingar eiga at verða gjørdar um t.d. nýtslu av ráðharrabilum og samskiftisútgerð v.m.

Tilmælið um at hækka lønina hjá landsstýrisfólkum og at taka borðfæið av hevir eina meir-útreiðslu við sær fyri landskassan á áleið 800 tkr. árliga, netto. Hvørt tilmælið um at taka kostnaðarendurgjaldið av, og í staðin lata landsstýrisfólkunum frían bil at ráða yvir, er bíligari fyri landskassan ella ikki, veldst fyrst og fremst um kostnaðin av bilinum eins og í hvørjum parti av landinum, landsstýrisfólkini búa.

Sum er, ber ikki til at gera neyvar útrokningar av, hvat tað samlað kemur at kosta landskassanum, um tilmælini verða fylgd. Høvuðsorsøkin er, at tað ikki fyriliggja neyðugar tryggingarfrøðiligar útrokningar av, hvat verandi eftirlønarskipan kostar landskassanum.

Við støði í frágreiðingini frá donsku lønarnevndini frá 2010¹, har staðfest verður, at virðið av eftirløn hjá donskum ráðharrum svarar til eitt eftirlønarinngjald á í minsta lagi 30 %, metir nevndin tó, at tað er sannlíkt, at ein umlegging av verandi eftirlønarskipan til eina skipan, har 15% verða goldin til eina góðkenda eftirlønarskipan so hvørt, verður ein væl bíligari loysn fyri landskassan. Harafturat verður talan um eina munandi meiri gjøgnumskygda skipan, har útreiðslan til eftirløn verður rakstrarførd so hvørt, sum hon er vunnin.

¹ Sí fótnotu 18

3 Verandi skipan í Føroyum

3.1 Landsstýrisfólk

Samsýning og eftirløn landsstýrismanna er í dag skipað sambært løgtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993, sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 65 frá 18. mai 2006.

Niðanfyri hava vit lýst mest týðandi liðini í lógini hvør sær.

3.1.1 Lønarsamsýning

Eftir galdandi lóg fær løgmaður samsýning samsvarandi lønarflokki 40 hjá tænaðum landsins og landsstýrisfólkini samsvarandi lønarflokki 38. Lønartalvan hjá tænaðum er seinast javnað tann 1. oktober 2010 og vóru samsýningarnar t²:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Løgmaður	57.815	693.778
Landsstýrisfólk	49.191	590.294

Samsýningin verður útgoldin mánaðarlaga frammanundan frá 1. degi í mánaðinum aftaná, at landsstýrisfólkið hevur tikið við starvinum, til tann mánaðurin er úti, tá ið landsstýrisfólkið fer frá.

3.1.2 Borðfæ

Umfram t lønarsamsýning fáa løgmaður og landsstýrisfólk útgoldið hesar upphæddir sum borðfæ:

Borðfæ, kr.	Mánaðarligt	Árligt
Løgmaður	7.118	85.411
Landsstýrisfólk	2.373	28.470

Borðfæið, sum verður útgoldið mánaðarlaga, er skattafrítt.

Onki eftirlit er við nýtsluni av borðfæi, og tað finnst ongi hagtøl, sum vísa, hvat hesin peningur verður nýttur til.

² Sambært Lønardeildini í Fíggjarmálaráðnum er óvist, nær næsta javning verður, sum kemur at ávirka allar omanfyrinevndu upphæddir, men tá ið hon kemur, verður hon afturvirkandi til 1. oktober 2011. Tey meta, at javningin verður eitt stað millum 0,8% og 1,1% vísandi til samráðingarúrslitini annars á almenna arbeiðsmarknaðinum.

3.1.3 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Landsstýrisfólk, sum búa uttanfyri Suðurstreymoy³, hava rætt til frían bústað í Tórshavn. Í staðin fyri frían bústað kann eitt landsstýrisfólk fáa eitt árligt kostnaðarendurgjald, sum er tengt at, í hvørjum parti av landinum landsstýrisfólkið býr.

Skipanin við kostnaðarendurgjaldi fyri landsstýrisfólk tók upprunaliga útgangsstøði í skipanini, ið var galdandi fyri lögtingslimir, tillagað viðurskiftini hjá landsstýrisfólkum. Kostnaðarendurgjaldið var ætlað at vera endurgjald fyri útreiðslur í sambandi við starvið, m.a. flutning.

Kostnaðarendurgjældini, sum eru víst niðanfyri, eru ikki skattskyldug.

Kostnaðarendurgjald, kr.	Árlig upphædd
Suðurstreymoy, undantikið Tórshavn, Hoyvík, Argir og Hvítanes	56.940
Norðstreymoy	78.293
Eysturoy	99.646
Sandoy/Vágar	142.351
Aðrastaðni	163.704

Kostnaðarendurgjaldið verður javnað á sama hátt sum vanligu viðbøturnar, ið tæmastumenn fáa⁴.

Landsstýrisfólk, sum velur at fáa frí hús í Tórshavn, fær umframt frían bústað eitt kostnaðarendurgjald, sum er 17.082 kr. árliga.

Kostnaðarendurgjaldið verður útgoldið mánaðarliga saman við lønarsamsýningini.

3.1.4 Samskiftisútreiðslur

Í galdandi lóg eru ongar ásetingar um samskiftisútreiðslur. Nevndin hevur tó fingið upplýst frá Løgmansskrivstovuni, at verandi siðvenja er, at landið letur landsstýrisfólkum fartelesfon, farteldu og internetsamband og ber allar útreiðslurnar í hesum sambandi. Tá ið landsstýrisfólk fara frá, er okkum upplýst, at óskrivaða mannagongdin er, at øll útgerðin skal latast landinum aftur, men at tað er ymiskt, hvussu henda mannagongd verður fylgd.

3.1.5 Fráfaringarløn

Viðvíkjandi fráfaringarløn er ásett í galdandi lóg, at tá ið landsstýrisfólk fer frá, fær viðkomandi samsýning eftir hesi reglu:

³Tað vil í hesum føri siga uttanfyri Tórshavn, Hoyvík, Argir og Hvítanes

⁴Jb. grein 8 í løgtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993 við seinni broytingum um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m.

- Sitið styttri enn eitt ár: í 3 mánaðir eftir fráfarir
- Sitið longri enn eitt ár: í 6 mánaðir eftir fráfarir

Fráfaringslønin er tann sama sum lønarsamsýningin.

Um eitt fyrrverandi landsstýrisfólk, ið fær fráfaringsløn, tekur sæti á tingi, fær viðkomandi bæði fráfaringsløn frá landsstýrisstarvinum og tingmannaløn, men tó í mesta lagi í 6 mánaðir.

3.1.6 Eftirlønarviðurskipti

Landsstýrisfólk hefur rætt til egin eftirløn, tá ið viðkomandi hefur verið landsstýrisfólk í minsta lagi eitt ár samanlagt.

Hægsta eftirlønin er 60% av eftirlønargevandi lønini í tí lønarflokki, sum landsstýrisfólk er samsýnt eftir, tá ið viðkomandi fór úr starvi. Rætturin til fulla eftirløn verður vunnin eftir 8 ára starvstíð. Rætturin til eftirløn verður vunnin soleiðis:

Egin eftirløn	Uppsparing
1. til 4. árið	9% árliga
5. til 8. árið	6% árliga
Tilsamans eftir 8 árum	60%

Eftirlønin verður útgoldin mánaðarliga frammanundan frá 1. í mánaðinum aftaná, at viðkomandi hefur fylt 67 ár. Undir ávísam fortreytum kann eftirløn verða útgoldin frá 60 ára aldri⁵ Hevur viðkomandi bæði verið lögmaður og landsstýrisfólk, fær viðkomandi eftirløn sum lögmaður.

Reglur eru ásettar í galdandi lóg um, hvussu gerast skal, tá ið landsstýrisfólk eisini hefur sitið á tingi, hvussu niðursett eftirløn verður útroknað, og fyri hjúnafelagaeftirløn og barnaeftirløn.

3.1.7 Starvsreglur – onnur störv

Sambært galdandi lóg er ásett, at um landsstýrisfólk, tá ið viðkomandi tekur við, hefur störv í almennari tænastu ella privatum virkjum, samtøkum ella stovnum, skal viðkomandi vanligar siga tey frá sær. Lögmaður kann tó loyva einum landsstýrisfólki at halda fram í tílíkum störvum, um lögmaður heldur, at tey ikki kunna hava við sær trupulleikar í røkjan av embætisskylduni sum landsstýrisfólk. Lögmaður boðar lögtinginum frá hesum.

⁵ Jb. grein 3, stk. 2 í løgtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993 við seinni broytingum um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m.

3.2 Løgtingslimir

3.2.1 Lønarsamsýning

Løgtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn løgtingsmanna ásetir reglurnar fyri samsýning til løgtingsmenn.

Sambært hesi lóg verða løgtingslimir samsýntir samsvarandi 34. lønarflokki hjá tænaðum landsins íroknað vanliga viðbót, meðan løgtingsformaðurin verður samsýntur eftir somu reglum, sum eru galdandi fyri løgmann. Næstformonnum tingsins og nevndarformonnum verður veitt serlig samsýning, sum er 30.000 kr. árliga.

Vanliga skattskylduga samsýningin til løgtingslimir kann samanfatast soleiðis:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Løgtingsformaður	57.815	693.775
Næstformenn í tinginum	37.975	455.700
Løgtingslimir, sum eru nevndarformenn	37.975	455.700
Løgtingslimir	35.475	425.700

3.2.2 Kostnaðarískoyti

Umframst fæstu samsýningina, sum er nevnd omanfyri, fáa allir løgtingslimir eitt skattafrítt endurgjald upp á 2.000 kr. um mánaðin fyri útreiðslur, ið standast av arbeiðinum.

3.2.3 Kostnaðarendurgjald

Afturat lønarsamsýningini verður veitt eitt árligt skattafrítt kostnaðarendurgjald fyri ferðing til teir tinglimir, sum búgva uttanfyri Suðurstreymoy⁶. Kostnaðarendurgjaldið er roknað út eftir, at løgtingslimir mæta 100 dagar í tinginum um árið.

Tinglimur, sum er valdur í øðrum valdømi enn Suðurstreymoy, men býr ella kann haldast at hava fast tilhald í Tórshavnar kommunu, fær sum endurgjald fyri eykaútreiðslur í hesum sambandi samsýning, sum nevnt omanfyri svarandi til 50 ferðir árliga. Hetta verður roknað eftir miðaltalinum millum Tórshavn og stytstu og longstu ferleið til pláss í valdøminum, har hann er valdur. Tað skal í hesum sambandi viðmerkjast, at teksturin í lógini ikki er rættaður, nú Føroyar eru gjørdar til eitt valdømi.

Fyri hvønn tingdag, tinglimur ikki mætir á løgtingsfundi, verður gjørdur frádráttur í kostnaðarendurgjaldinum.

⁶ Tað vil siga uttanfyri Tórshavn, Hoyvík, Argir og Hvítanes

Niðanfyrri eru nøkur dømi um, hvat tinglimur, sum møtir á tingi 100 dagar í árinum, hevur rætt til í skattafríum kostnaðarendurgjaldi:

Árligt skattafrítt endurgjald, kr.	
Norðstreymoy (Vestmanna)	40.600
Eysturoy (Runavík)	56.600
Norðoyggjar (Klaksvík)	63.000
Vágar (Miðvágur)	39.960
Sandoy (Sandur)	45.080
Suðuroy (Tvøroyri)	37.500

Samsýningarnar og kostnaðarendurgjaldið verða útgoldin við 1/12 mánaðarlíga frammanundan frá 1. degi í mánaðinum aftaná, at lögtingið hevur góðkent valbrævið hjá viðkomandi lögtingslimi, til endan á tí mánaði, lögtingslimur leggur tingssessin frá sær.

Eins og hjá landsstýrisfólki eru upphæddirnar seinast javnaðar 1. oktober 2010, sí fótnotu 2.

3.2.4 Eftirlønarviðurskifti

Løgtingslimur hevur rætt til egin eftirløn, tá ið hann hevur havt sæti á tingi í minsta lagi í 1 ár tilsamans. Eftirlønin verður útgoldin, tá ið tinglimurin fyllir 67 ár, um hann ikki hevur sæti á tingi. Í serligum føri kann tinglimur fáa eftirløn frá 60 ára aldri⁷. Hægsta egin eftirlønin er 60% av eftirlønargevandi lønini í 34. lønarflokki og verður henda veitt, tá ið lögtingslimur hevur havt sæti á tingi í 16 ár ella meir.

Ein lögtingslimur vinnur sær rætt til eftirløn soleiðis:

Egin eftirløn	Uppsparing
1. til 8. árið	4,5% árliga
9. til 16. árið	3% árliga
Tilsamans eftir 16 árum	60%

Hægsta eftirlønin hjá lögtingsformanninum, sum er 60% av eftirlønargevandi lønini í lønarflokkinum, hann er samsýntur í, verður veitt, tá ið lögtingsformaðurin hevur verið formaður í 8 ár ella meira.

Serligar reglur eru í lógini, um so er, at lögtingslimur hevur rætt til egin eftirløn frá øðrum stórvum.

Eisini eru ásettar reglur um eftirløn til eftirsitandi hjúnafelaga og børn eftir lögtingslim.

⁷ Jb. grein 4, stk. 2 í lögtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn lögtingsmanna

4 Skipanin í grannalondum okkara

Nevndin, sum handaði lögmanni álit í 2009, hugdi at skipanunum í Grønlandi, Íslandi, Danmark og Noregi. Tað arbeiðið var væl úr hondum greitt, og vit hava tí valt, við loyvi frá teimum, at endurgeva tað her, nakað styttað og við teim tillagingum, sum broytingar síðan 2009 hava ført við sær.

4.1 Grønland

4.1.1 Lønarsamsýning

Í Grønlandi fáa bæði landstings- og landsstýrismir eina samsýning, sum er tengd at lønartalvuni fyri tænstumenn í Grønlandi (ASG-økið)⁸. Samsýningin til landsstýrisformannin og hini landsstýrisfólkini er tengd at 38. lønarrammu. Samsýningin til landstingslimir er tengd at 35. lønarrammu.

Umframt lønina fáa bæði landstings- og landsstýrismir aðrar viðbøtur, sum verða javnaðar samsvarandi lønabroytingunum innan tænstumannaøkið í Grønlandi.

Samsýningar saman við viðbótum eru hesar galdandi frá 1. apríl 2012:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Landsstýris- og landstingsformaðurin	85.657	1.027.881
Landsstýrismir, sum eisini eru landstingslimir	71.670	860.045
Landsstýrismir, sum ikki eru landstingslimir	69.383	832.604
Landstingslimir	34.695	416.338

4.1.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Landsstýrisformaðurin og landstingsformaðurin fáa frían bústað í Nuuk, men verða tó skattaðir av einum leiguvirði uppá 48.000 kr. um árið.

Hinir landsstýrismirnir fáa tænstubústað, og skulu gjalda 60% av tí húsaleigu, sum verður roknað fyri bústaðin í samsvari við galdandi reglur fyri útrokning av húsaleigu fyri bústaðir, sum Grønlandska heimastýrið ávísir sum tænstumannabústaðir.

Landsstýrismir hava ikki rætt til kostnaðarendurgjald.

⁸ Samsýningar v.m. til landstings- og landsstýrismir eru ásettar í landstingslóg nr. 22/2003, sum seinast er broytt við Inatsisartutlóg (landstingslóg) nr. 2 af 15. april 2011

Landstingslimir hava rætt til kostnaðarendurgjald til at rinda útreiðslur í sambandi við starvið sum landstingslimir. Kostnaðarendurgjaldið til tinglimir, sum í lètuni er 58.334 kr. um árið, er skattskyldugt og verður leypandi pristalsjavnað.

4.1.3 Ráðharrabilur

Landsstýrismir fáa frían bil uttan førara at ráða yvir. Teir landsstýrismir, sum taka av hesum tilboði, verða skattaðir av ráðharrabilinum á sama hátt sum aðrir skattaborgarar við fríum bili frá arbeiðsgevaranum.

4.1.4 Samskiftisútreiðslur

Landsstýrismir hava fría telefon og frítt internethald.

4.1.5 Fráfaringarløn

Bæði landstings- og landsstýrismir hava rætt til fráfaringarløn, sum svarar til mánaðarlønina í starvinum.

Fráfaringarlønin verður goldin í 1 ½ mánað fyri hvørt byrjað heilt ár, viðkomandi hevur verið í starvinum sum landstings- ella landsstýrismur. Fráfaringarlønin verður tó altíð goldin í minsta lagi í 3 mánaðir og í mesta lagi í 12 mánaðir.

Tað ber ikki til at fáa fráfaringarløn sum landsstýrismur og løn sum landstingslimur samstundis.

Um tann, ið hevur rætt til fráfaringarløn, doyir meðan hann er í starvinum, ella meðan hann fær fráfaringarløn, fáa eftirsitandi hjúnafelegi og børn rætt til hansara fráfaringarløn.

4.1.6 Eftirlønarviðurskipti

Frá 1. januar 2004 eru eftirlønarviðurskiptini skipað soleiðis, at goldið verður til eina privata skipan í einum pensjónskassa við sæti í Grønlandi. Talan er um eina eftirlønarskipan við leypandi útgjaldi (ratupensión ella lívrentu) umfatandi aldurseftirløn og hjúna- og barnaeftirløn. Inngjaldið til skipanina er 10 % av lønini frá arbeiðsgevaranum og 5 % verður trekt av lønini hjá landsstýrsliminum. Fólk, sum eru yvir 50 ár, tá ið tey gerast landsstýrismir, kunna velja at fáa eftirlønargjaldið útgoldið sum løn, og fáa tey tá samsvarandi ongan eftirlønarrætt.

Onki serstakt ískoyti er til eftirlønarskipanina hjá landsstýrslimum afturat omanfyri nevndu skipan.

4.2 Ísland

Í Íslandi er skipanin soleiðis, at Altingið hefur sett eitt lönarráð, “**Kjararáðið**”⁹, sum tekur sær av at viðgera og gera tilmæli um lönarviðurskiptini hjá altingslimum, ráðharrum, hægstarættardómarum og økisdómarum.

Ráðið, sum varð seinast valt í juni 2010, hefur fimm limir. Tey sita í 4 ár. Tríggir limir eru valdir av Altinginum, ein av Hægstarætti og ein av Fíggjarmálaráðnum.

Lönarásetingarnar eru tó lógarfestar, galdandi fyri bæði altings- og ráðharralønir og eftirlönarviðurskipti teirra.

Harumframt hefur Altingið eina “**Forsætisnevnd**”, hvørs limir eru altingsformaðurin og fimm altingsvaraformenn. Henda nevnd hefur m.a. um hendi at áseta reglur um rakstur tingsins, herundir ymiskar samsýningar, so sum lön fyri álitissessir (nevndarformenn o.a.), ferðarendurgjöld, vistarhaldskostnaðir, trygging og aðrar útreiðslur í sambandi við tingmannastarvið.

4.2.1 Lönarsamsýning

Frá 1. mars 2012 eru lönirnar hjá ávikavist forsætisráðharranum, ráðharrum og altingslimum hesar:

Lönarsamsýning, kr. ¹⁰	Mánaðarlig	Árlig
Forsætisráðharrin	56.755	681.065
Ráðharrar	51.293	615.517
Altingslimir	29.045	348.543

Samsýningin lækkaði munandi í sambandi við kreppuna í Íslandi, men er síðani hækkað nakað aftur.

4.2.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Hværki forsætisráðharrin ella hinir ráðharrarnir fáa frían bústað ella aðra hjálp til bústað í Reykjavík.

Hinvegin fáa teir ráðharrar, sum eru fastbúgvandi uttanfyri høvuðsstaðarøkið, og sum fáa sær innivist í Reykjavík, eitt kostnaðarendurgjald uppá 5.950 kr. um mánaðin.

⁹ Lönarráðið er sett sambært § 14 í altingslóg nr. 88/1995, “**Kjararáðið**”

¹⁰ Upphæddirnar eru umroknaðar til kursin tann 11. september 2012, sum var 4,76 DKK

Ráðharrar, sum búa uttanfyri hövuðsstaðarækið, og sum velja at ferðast til og frá arbeiði, fáa koyriútreiðslurnar endurgoldnar umframt ein triðing av fulla kostnaðarendurgjaldinum svarandi til 1.984 kr. um mánaðin.

Kostnaðarendurgjaldið er skattskyldugt.

Meðan ráðharrar sum heild hava frítt skrivstovuhold, telefon, telduútgjöld o.a.m., so fáa altingslimir endurgoldið, móti kvittan, útreiðslur teirra í sambandi við starvið sum altingslimir til m.a. at skipa fyri fundum og tiltøkum og til skeið v.m., tó í mesta lagi 4.022 kr. um mánaðin.

Kostnaðarendurgjaldið til ráðharrar kann samanfatast soleiðis:

Kostnaðarendurgjöld, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Kostnaðarendurgjald fyri bústað uttanfyri Reykjavík	5.950	71.400
1/3 av kostnaðarendurgjaldi (pendlarar)	1.984	23.806

4.2.3 Ráðharrabilur

Ráðharrarnir hava ráðharrabil. Talan er um, at hvør ráðharri sær hevur ræði á einum bili við førara, sum verður tilkallaður eftir tørvi. Sum útgangsstøði skal bilurin bert brúkast í tænaðstøðindum, men møguleikarnir verða umsitnir rúmsátt, og tað er upp til hvønn einstakan ráðharra at avgera, hvussu hetta skal umsitast, t. e. í hvønn mun flutningur í privatum ørindum fer fram.

Ráðharrar verða skattaðir av ráðharrabilinum á sama hátt sum aðrir skattaborgarar við fríum bili frá arbeiðsgevaranum.

4.2.4 Samskiftisútreiðslur

Ráðharrar fáa fría telefon og telduútgjöld.

4.2.5 Fráfaringarløn

Ráðharrar fáa fráfaringarløn í 3 mánaðir eftir at verða farnir úr starvi. Hevur ein ráðharri verið í starvinum í meira enn eitt ár, fær hann fráfaringarsamsýning í 6 mánaðir, svarandi til løn hansara sum ráðharri.

4.2.6 Eftirlønarviðurskifti

Frá 2012 at rokna er lógin um almenna eftirlønargrunnin eisini galdandi fyri altings- og stjórnarlimir. Hesin eftirlønargrunnur er opin fyri øllum starvsfólkum hjá statinum.

Ráðharrar gjalda 4% av allari løn sínari inn í grunnin. Harafturat rindar staturin 11,5% av lønini sum partur arbeiðsgevarans.

Vanlig starvsfólk vinna sær ein eftirlønarrætt uppá umleið 1,9 % av síni meðalløn fyri hvørt árið, tey hava galdið inn í grunnin. Farast kann úr starvi við fullari eftirløn frá 65 ára aldri. Farast kann eisini úr starvi áðrenn 65 ára aldur, men tó í fyrsta lagi frá 60 ára aldri við niðursettari eftirløn. Niðurskurðurin er 0,5% fyri hvønn mánað, viðkomandi restar í 65 ára aldur.

Altíngs- og stjórnarlimir hava tó eftirlønarrættindi, sum eru nakað betur enn fyri starvsfólk landsins. Teir fáa 2,375 % í eftirløn av meðallønini fyri hvørt árið í starvi sum antin altíngs- ella stjórnarlimur. Eftirlønin kann tó ongantíð fara uppum 70% av meðallønini.

Staturin endurrindar eftirlønargrunninum eykaútreiðslurnar av hesi meirútreiðslu í mun til inngjældini.

4.3 Danmark

4.3.1 Lønarsamsýning

Í Danmark verða allir ráðharrar samsýntir við støði í eini grundupphædd, sum verður javnað á sama hátt sum tænaðumannalønir.¹¹

Forsætismálaráðharrin fær 125% av nevndu grundupphædd, uttanríkismálaráðharrin, fíggar- málaráðharrin og 2. ráðharri í statsráðsraðfylgjuni (*statsråds-rækkefølgen*) fáa 110% av nevndu grundupphædd, meðan aðrir ráðharrar fáa grundupphæddina.

Grundupphæddin varð í 2010 og 2011 lækkað við 5%, og tað er avgjört í 2012, at 5%-lækkingin stendur við til 31. desember 2015.

Samsýningin til ráðharrar í Danmark frá 31. mars 2012 er:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Forsætismálaráðharrin (125% av grundupphæddini)	121.518	1.458.214
Uttanríkis- og fíggar- málaráðharrin og 2. ráðharri í statsráðsraðfylgjuni (110% av grundupphæddini)	106.936	1.283.228
Aðrir ráðharrar (grundupphædd)	97.214	1.166.571

¹¹ Lønir og eftirlønir v.m. eru ásettir sambært lógarkunngerð nr. 273 frá 20.04.2004 við seinni broytingum

Samsýningin til limir í Fólkinginum er:

Lønarsamsýning, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Formaður í Fólkinginum	121.518	1.458.214
Fólkatingslimur	50.054	600.643

Er ein ráðharri eisini limur í Fólkinginum, verður grundupphæddin sum fólkatingslimur drigin frá grundupphæddini sum ráðharri.

4.3.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Ráðharrar, sum hava fastan bústað uttanfyri høvuðsstaðarøkið, og sum verða mettir at hava tørv á einum eyka bústaði í høvuðsstaðnum, fáa eitt árligt bústaðarendurgjald uppá 102.513 kr., harav 73.223 kr. móti skjalprógvaðum bústaðarútreiðslum og 29.290 kr. til dupult húsarhald uttan skjalprógv (tann 1. oktober 2012).

Bústaðarendurgjaldið er skattafrítt.

Ráðharrar fáa sama kostnaðarendurgjald sum fólkatingslimir til at rinda útreiðslur í sambandi við starvið. Kostnaðarendurgjaldið er 59.732 kr. um árið tann 1. oktober 2012 (fyri fólkatingslimir úr Føroyum og Grønlandi er kostnaðarendurgjaldið 79.642 kr.).

Kostnaðarendurgjaldið er skattafrítt.

4.3.3 Ráðharrabilur

Ráðharrar hava møguleika fyri at gera nýtslu av ráðharrabilum við førara. Í einum vegleiðingarskrivi frá Forsætismálaráðnum eru ásettar reglur fyri m.a. nýtslu av ráðharrabilum.

Ráðharrabilur er skattafríur.

4.3.4 Samskiftisútreiðslur

Ongir upplýsingar fyriliggja um møguliga fría samskiftisútgerð.

4.3.5 Fráfaringarløn

Fráfaringarløn verður latin í einum tíðarskeiði svarandi til helvtina av heilum mánaðum, sum viðkomandi til samans hevur verið ráðharri, tó í minsta lagi 18 mánaðir og í mesta lagi 36 mánaðir. Fráfaringarlønin er hin sama sum ráðharralønin. Tó verður virðið av møguligari aðrari inntøku í fráfaringartíðarskeiðinum drigið frá fráfaringarlønini eftir nærri reglum.

4.3.6 Eftirlønarviðurskipti

Ráðharrar vinna sær eftirlønarrætt á líknandi hátt sum tænaðumenn hjá statinum, men eftirlønaráldurinn verður tó vunninn munandi skjótari enn hjá tænaðumönnum.

Ráðharrar fáa eftirløn svarandi til eina tænaðumannaeftirløn á skalatrini 49. Eftirlønaráldurinn verður vunninn soleiðis, at ráðharrar, sum hava sitið minni enn eitt ár, fáa onga eftirløn, meðan teir, sum hava sitið longri, vinna sær eftirløn eftir einum nærri ásettum skala. Ein ráðharri hefur vunnið sær rætt til fulla eftirløn aftaná at hava sitið sum ráðharri í 8 ár svarandi til fulla tænaðumannaeftirløn á skalatrini 49, sum er 317.182 kr., um hann fer frá áðrenn pensjónsaldur og 274.997 kr. um hann er pensionistur, tá ið hann fer frá.

Eftirlønaráldurinn er 60 ár. Í serligum føri kann eftirløn tó útgjaldast, áðrenn ein ráðharri hefur fylt 60 ár¹².

Líknandi reglur eru fyri hjúnaðarlagseftirløn, men fæst hægsta hjúnaðarlagseftirløn eftir 12 ára starvstíð. Eisini eru reglur um m.a. barnaeftirløn.

4.4 Noreg

4.4.1 Lønarsamsýning

Í Noregi er eins og í Íslandi valt eitt lønarráð, nevnt Stortingets Lønkommission. Ráðið, sum verður valt av Stórtinginum, tekur sær av á hvørjum ári at áseta lønirnar hjá ráðharrum og stórtinglimum. Lønarásetingarnar skulu tó góðkennast av Stórtinginum.

Ráðið hefur ikki um hendi at áseta onnur viðurskipti so sum eftirløn, innivist, bilskipan, kostnaðarendurgjald o.a. Eftirlønarviðurskiptini og fráfaringsløn eru regulerað við lóg, meðan onnur starvsviðurskipti í stóran mun verða ásett av forsætismálaráðharranum.

Samsýningin til ráðharrar í Noregi er frá 1. mai 2012:

Lønarsamsýning, kr. ¹³	Mánaðarlig	Árlig
Forsætisráðharrin	119.991	1.439.892
Aðrir ráðharrar	97.562	1.170.748
Stórtinglimir	68.315	819.782

Lønirnar eru ikki beinleiðis knýttar at nøkrum lønarsáttmála á arbeiðsmarknaðinum, men lønarráðið hefur skyldu til at taka atlit at lønargongdini í samfelagnum.

¹² Jb. grein 4, stk. 1 í Bekendtgørelse af lov om vederlag og pension m.v. for ministre

¹³ Upphæddirnar eru umroknaðar til kursin tann 20. oktober 2012, sum var 101,02 DKK

4.4.2 Fríur bústaður og kostnaðarendurgjald

Fyri ráðharrar verða reglur um frían bústað og kostnaðarendurgjald ásettar av forsætismálaráðharranum.

Allir ráðharrar, sum bógva meira enn 40 km frá arbeiðsplássinum, kunnu fáa fría íbúð í Oslo. Íbúðin er skattafrí.

Kostpeningur verður veittur, um ráðharri fær íbúð í Oslo, men varðveitir sín bústað á heimstaðnum og ikki leigar hann út. Tá fær hann sama kostpening pr. dag sum embætisfólk fáa á tænastruferðum. Dagpeningurin verður ikki goldin fyri teir dagar, viðkomandi er heima, t. d. í feriu ella høgtíðsdagar.

4.4.3 Ráðharrabilur

Ráðharrar hava ráðharrabil við førara eftir eini líknandi skipan, sum er galdandi í Danmark. Ráðharrabilurin er sum útgangsstøði skattafríur til tænastrukoyring.

4.4.4 Samskiftisútreiðslur

Telesamskifti og telduútgjald eru stórt sæð frí, tó móti einum lágum egingjaldi.

4.4.5 Fráfaringarløn

Fráfaringarlønin er 1 mánaðarløn, men tó 3 mánaðarlønir, um ráðharrin ikki hevur aðra inntøku, tá ið hann fer úr starvinum.

4.4.6 Eftirlønarviðurskifti

Nýggj eftirlønarlóg varð sett í gildi í Noregi 1. januar 2012.

Sambært hesi lóg rindar arbeiðsgevarin mánaðarlíga góð 10 % av samlaðu samsýningini í ein serligan eftirlønargrunn fyri stórtíngslimir og ráðharrar.

Útgjaldið úr eftirlønargrunninum er m.a. tengt at, hvussu leingi goldið er inn í skipanina.

Skiftisskipan er fyri ráðharrar, sum hava vunnið sær eftirlønarrætt eftir gomlu skipanini.

Eftirlønarløndurin er 62 ár ella við óarbeiðsfæri.

5 Lønarlagið í føroyska samfelagnum

Av arbeiðssetninginum hjá nevndini sæst, at nevndin í sínum tilmæli skal hava atlit at lønarlagnum í landinum yvirhøvur, og teirri tign og ábyrgd, sum liggur í stórvunum hjá landsstýrisfólkum.

Lønarlagið hjá privatu vinnuni er ikki serliga gjøgnumskygt. Tað finnst ikki beinleiðis hagtøl, sum lýsa viðurskiptini nærri, hvørki tá ið talan er um serstakar (individuellar) sáttmálar ella, tá ið talan er um lønarsamsýning sambært kollektivu sáttmálunum. Kollektivu sáttmálarnar eru minimumssáttmálar, og tað er ikki óvanligt, at einstøku arbeiðsplássini individuelt avtala eina hægri løn/samsýning enn ásett í kollektiva sáttmálanum. Tað finnst heldur ikki beinleiðis hagtalsupplýsingar um almenna arbeiðsmarknaðin. Í mun til privata arbeiðsmarknaðin er lønarlagið har tó meiri gjøgnumskygt við tað, at alment sett starvsfólk eru starvssett við tilvísing til ein kollektivan sáttmála og hartil hoyrandi lønartalvu uttan møguleika fyri at víkja frá hesum (maksimumssáttmálar). Tað ber eisini til at fáa upplýst frá almennu arbeiðsgevarunum, hvussu leiðarar og starvsfólk eru lønt.

Niðanfyri er lønarlagið hjá ávikavist privatu og almennu vinnuni lýst og samanborið við verandi lønarsamsýning hjá lögmanni og landsstýrisfólkum.

5.1 Privata lønarlagið

Sum nevnt finnst ongi almenn hagtøl um lønarviðurskiptini á privata arbeiðsmarknaðinum í Føroyum.

Fyri at fáa eina fatan av lønarlagnum á privata arbeiðsmarknaðinum hevur nevndin fingið til vega upplýsingar frá Hagstovu Føroya um lønarútgjaldingar (A-inntøkur) í november 2011, býtt á høvuðsvinnugreinar og lønarintervallir. Høvuðsvinnugreinarnar eru Almenn o.o. tænasta, Byggivinna o.o. tilvirking, Fiskivinna o.o. ráevnisvinna og privatar tænaðstuvinnur. November mánaði er valdur, tí hesin sambært Hagstovuni er best umboðandi mánaðin á árinum til at gera eina slíka uppgerð.

Skal lønarsamsýningin til landsstýrisfólk samanberast við lønarlagið í privatu vinnuni, meta vit, at starvsviðurskiptini hjá landsstýrisfólki best kunnu berast saman við starvsviðurskiptini í privatu tænaðstuvinnuni, og tískil verða niðanfyri einans víst tøl frá hesi høvuðsvinnugrein.

Talva 1: Tal av lønarútgjaldingum í privatu tænaðstuvinnuni í november 2011, býtt í lønarintervallir.

Lønarintervallir, kr.	Tal av lønarútgjaldingum
0-40.000	8.679
40-50.000	445
50-60.000	183
60-70.000	91
70-80.000	45
80-100.000	40
100.000-	27

Kelda: Hagstova Føroya

Av talvuni sæst, at í november 2011 vóru tilsamans 9.510 lønarútgjaldingar í privatu tænaðstuvinnuni, harav 91,3% vóru niðanfyri 40 tkr., 4,7% vóru millum 40 tkr. og 50 tkr., 1,9% vóru millum 50 tkr. og 60 tkr. og 2,1% vóru omanfyri 60 tkr.

Mánaðarlaga lønarsamsýningin til landsstýrisfólk í dag er sostatt omanfyri lønarútgjaldingina hjá nógv teimum flestu í privatu tænaðstuvinnuni, men lægri enn hjá teimum 2,1%, sum hava eina lønarútgjalding, sum er omanfyri 60 tkr. í privatu tænaðstuvinnuni.

Tað skal viðmerkjast, at tøluni omanfyri einans vísa sjálva A-inntøkuna, sum er útgoldin í privatu tænaðstuvinnuni í november 2011. Ongir upplýsingar fyriliggja um møgulig eftirlønargjöld ella fríar ágóðar hjá hesum starvsfólki. Heldur ikki er óvanligt, at tað í privatu tænaðstuvinnuni verður útgoldið vinningsbýti til eigarar av fyrirkøsum, sum samstundis fáa A-inntøku frá fyrirkøsum. Tí skal eitt ávíst fyrivarni takast í hesum sambandi.

5.2 Almenna lønarlagið

Tað lønarlag innan tað almenna, sum best kann samanberast við samsýning til landsstýrisfólk, er lønarlagið hjá næstu embætisfólkum teirra, t.v.s. løgmanstjóranum og aðalstjóranum, sum samstundis eru hægst løntu embætisfólk í miðfyrisingini í Føroyum.

Løgmanstjórin og aðalstjórnarnir eru løntir í ávikavist lønarflokki 40 og 39 og fáa harumframt eina mánaðarlaga viðbót. Løgmanstjóri og aðalstjórnar fáa ikki aðrar samsýningar. Samlaða lønarinntøkan er hendan:

Lønarsamsýning íroknað viðbót, kr.	Mánaðarlig	Árlig
Løgmanstjóri	62.770	753.239
Aðalstjórnar	57.616	691.389

Verður lønarsamsýningin til lögmann og landsstýrisfólk samanborin við lønina hjá løgmanstjóranum og aðalstjóranum sæst, at lögmaður fær áleið 5 tkr. minni um mánaðin í lønarsamsýning enn løgmanstjórin, men áleið tað sama sum ein aðalstjóri, meðan landsstýrisfólkini fáa áleið 8 tkr. minni um mánaðin í lønarsamsýning enn aðalstjórnarnir.

Løgmanstjórin og aðalstjórnarnir eru settir sum tænaðstummenn og vinna sær rætt til egin eftirløn sambært lóg um tænaðstummanna eftirlønir¹⁴. Tænaðstummenn rækka fullan eftirlønarløndur, tá ið teir hava starvast í 37 ár sum tænaðstummenn, aftaná at teir hava fylt 25 ár, men vinna ikki rætt til egin eftirløn, fyrr enn teir hava verið í starvi sum tænaðstummenn í minst 10 ár, uttan so at serlig viðurskipti, nevnd í lógini, gera seg galdandi.

Løgmanstjóri og aðalstjórnar fáa samskiptisútgjöld so sum farteleson, farteldu og internet-samband eftir somu siðvenju sum landsstýrisfólk. Tá ið tey ferðast í tænaðstuvørindum, fylgja tey teimum ásetingum um dag- náttarviðbót og koyripening, sum eru avtalaðar millum Fígghjarmálaráðið og Tænaðstummanna felag Landsins.

¹⁴ Løgtingslóg nr. 32 frá 5. juli 1971 um tænaðstummanna eftirlønir

6 Viðgerð og tilmæli

6.1 Inngangur

Við stóði í frammanfyrirstandandi gjøgnumgongd av verandi lønarlagi og skipanum í Føroyum og teimum Norðurlondum, sum vit hava samanborið við, verður í stuttum tikið samanum verandi skipan fyri hvørt økið sær. Síðan verður umrøtt, hvørt verandi skipan er hóskandi samanborið við samfelagsgongdina síðan verandi skipan varð sett í gildi, og umrøtt verður um samfelagslig atlit og menningin á tilsvarende økjum í Norðurlondunum tala fyri, at broytingar verða gjørdar.

At enda verða niðurstøða og tilmæli gjørd fyri einstøku økini.

6.2 Grundarlagið undir samsýning til løgmann og landsstýrismenn

Samsýningin til løgmann og landsstýrisfólk hevur síðani 1976 verið ásett út frá lønartalvunum hjá tænaðum landsins.

Javnan hevur verið ført fram, at tað kann vera ein trupulleiki, at samsýningin til landsstýrisfólk verður ásett við grundarlagi í lønartalvuni hjá tænaðum landsins, tí landsstýrið sum samráðingartur óbeinleiðis kann hava ávirkan á sína egnu samsýning.

Um hugt verður at gongdini í lønarlagnum hjá tænaðum landsins tey seinastu árin¹⁵ sæst, at gongdin í stóran mun hevur verið sum á arbeiðsmarknaðinum annars. Orsøkin til hetta er, at lønarsamráðingar sum oftast beinleiðis ella óbeinleiðis verða ávirkaðar av gongdini í samfelagnum sum heild, eisini av lønarlagnum hjá øðrum fakkólum. Sigast kann sostatt, at hóast skiftandi landsstýri síðan 1976 móguliga hava havt ein teoretiskan móguleika at ávirka sína egnu samsýning, so eru ongar greiðar ábendingar um, at hetta hevur verið ein veruligur trupulleiki.

Mett verður sostatt ikki, at ein teoretiskur móguleiki hjá landsstýrinum, umvegis samráðingar um lønartalvuna hjá tænaðum landsins at ávirka sína egnu samsýning, er ein veruligur trupulleiki, og undir øllum umstøðum metir nevndin ikki, at ein móguligur trupulleiki er so stórur, at tað gevur orsök til at broyta verandi skipan í so máta.

Um vit samanbera við skipanir í grannalondum okkara, so hevur Grønland somu skipan, har samsýningin til landstings- og landsstýrismenn er tengd at lønartalvuni fyri tænaðum landsins. Í Danmark er serlig lóg galdandi fyri samsýning til ráðharrar, men upphæddirnar í lógini verða javnaðar á sama hátt sum tænaðum landsins. Í Íslandi og Noregi eru hinvegin sett serlig lønarráð við lóg at taka sær av at viðgera og mæla til samsýningar til ting- og stjórnarlimir.

¹⁵ Á www.lnd.fo/semjur sæst aftur til 1999, at sami karmur hevur verið nýttur til allar almennar lønarsáttmálar

Nevndin mælir tískil til, at lønartalvan hjá tænaðummonnum landsins framvegis skal verða grundarlagið undir lønarsamsýningini til lögmann og landsstýrisfólk.

6.3 Lønarsamsýning til lögmann og landsstýrisfólk

Eftir galdandi lóg fær lögmaður samsýning svarandi til lønarflokk 40 í lønartalvuni fyri tænaðummonnum, svarandi til 693.778 kr. árliga og landsstýrisfólk fáa samsýning svarandi til 38. lønarflokk í lønartalvuni fyri tænaðummonnum, svarandi til 590.294 kr. árliga.

Uppgávan hjá nevndini er at meta og koma við tilmæli um, hvør samsýning er hóskandi.

Av lógini framgongur, at nevndin í sínum tilmæli skal hava atlit at lønarlagnum í landinum yvirhøvur og teirri tign og ábyrgd, sum liggja í stórvunum.

Nevndin metir, at í mun til ta tign, ábyrgd og tann leiklut sum lögmaður og landsstýrisfólk hava sum landsins leiðsla, so er tað lønarlagið á leiðslustøði, ið samanberast skal við. Nevndin hevur tískil valt at samanbera við lønarlagið hjá leiðslum innan almennu fyrisitingina og leiðslum innan tað privata vinnulívið.

Tað skal viðmerkjast, at samanbering av beinleiðis lønarsamsýning hjá landsstýri við beinleiðis lønarsamsýning til aðrar samfelagsbólkar ikki gevur eina rættvísandi mynd, og tí má takast við ávísingum fyrivarni. Nevndin metir, at skattafría kostnaðarískoytið og borðfæið til landsstýrisfólk í ávísingum færum kunnu metast sum lønarískoyti. Kostnaðarendurgjaldið er í flestu færum hægri enn tær útreiðslur, ið tað er ætlað sum endurgjald fyri, og borðfæið verður útgjaldið uttan nakað krav um skjalfesting av, at upphæddin er nýtt til ætlaða endamálið.

Í mun til leiðslu innan almennu fyrisitingina verður útgangsstøði fyri samanberingini tikið í hægst løntu stórvunum innan fyrisitingina, sum eru lögmannsstjórin og aðalstjórar. Nevndin er av teirri áskoðan, at samsýningin til lögmann og landsstýrisfólk, sum hava evstu fyrisitingarlígu ábyrgdina av sínum málsøki, eigur at vera hægri enn lønin hjá hægst løntu embætisfólkum teirra.

Lønarlagið í privatu vinnuni er ikki gjøgnumskygt. Ongi beinleiðis lønarhagtøl finnast í Føroyum. Í eini roynd at fáa lýst privata lønarlagið hevur nevndin fingið til vega tøl frá Hagstovu Føroya, sum sýna tal av lønarútgjaldingum, býtt upp á A-inntøkustig og starvsbólkar. Rættuliga stór frávik kunnu vera í ávísingum pørtum av vinnuni, t.d. ávísingum pørtum av fiskivinnuni, eins og í ávísingum øðrum fakkólum, sum í inntøku liggja væl omanfyri tað, ið nevndin metir, at lønarlagið til landsstýrisfólk kann samanberast við.

Í mun til privatu vinnuna hevur nevndin tí valt at samanbera lønina til lögmann og landsstýrisfólk við lønarlagið í privatu tænaðuvinnuni, hetta tí at nevndin metir, at privata tænaðuvinnan er tann vinna, sum á leiðslustøði er best egnað til at samanbera við landsstýrið, hvat viðvíkur funktión og innihaldi í starvinum.

Við at samanbera við lønarútgjaldingarnar í privatu tænaðuvinnuni sæst, at verandi lønarsamsýning til landsstýrið er í lægra lagi. Tó skal viðmerkjast, at skattafríu veitingarnar sum borðfæ og kostnaðarendurgjald til landsstýrisfólk broyta myndina, og gera tað samstundis

truplari at samanbera lønarlagið við privatu tænaðuvinnuna. Hinvegin skal viðmerkjast, at vit einans hava upplýsingar um A-inntøkuna í privatu tænaðuvinnuni, og ongar upplýsingar um møguligar fríar ágóðar v.m.

Meðan ein lögtingslimur fær samsýning samsvarandi 34. lønarflokki hjá tænaðummonnum íroknað vanliga viðbót, fær eitt landsstýrisfólk samsýning eftir 38. lønarflokki í somu avtalu, t.v.s. knappar 14 tkr. meiri um mánaðin.

Kostnaðarendurgjaldið hjá lögtingslimum er roknað út frá 100 arbeiðsdøgum um árið, eins og loyvt er lögtingslimum at hava annað starv (tó bert ½ alment starv) við síðuna av lögtingssessinum. Ein landsstýrissessur er hinvegin eitt fulltíðarstarv, og tískil skal eitt landsstýrisfólk leggja øll onnur stórv frá tær, eisini møgulig nevndarstórv¹⁶.

Lutfallið millum ráðharralønir og tingmannalønir í teimum Norðurlondum, sum vit hava samanboreið við, liggur millum 1,77 og 2,00 burtursæð frá Noregi, har lutfallið er 1,43, meðan lutfallið í Føroyum er 1,39, sí skjal 1.

Lønarsamsýningin til ráðharrar í teimum londum, sum vit hava samanboreið við, er hægri enn landsstýrismannalønin í Føroyum. Somuleiðis er lønarsamsýningin til stjórnarleiðarar í teimum londum, sum vit hava samanboreið við, hægri enn lögmannslønin í Føroyum, tó undantikið í Íslandi, har lønin er eitt vet lægri.

Staðfestast kann somuleiðis, at lutfallið í lønarsamsýningini millum stjórnarleiðarar og ráðharrar í teimum londum vit samanbera við, liggur ímillum 1,11 og 1,25 og er sama lutfallið í Føroyum í dag 1,18, sí skjal 1.

Ein samanbering millum lond skal takast við ávísu fyrivarni, m.a. orsakað av at keypiorkan og skattatrygging eru ymisk í ymsu londunum, umframt at samanberingargrundarlagið ikki er eins, j.b. viðmerkingina omanfyri um skattafrí endurgjöld, sum verða veitt í Føroyum.

Við at hyggja eftir lønarlagnum í Føroyum fyri hægstu fyrisitingarligu embætisfólkini, lønarlagnum innan privatu tænaðuvinnuna og lønarlagnum hjá ráðharrum í londunum, vit samanbera við, metir nevndin, at lønarsamsýningin til lögmann og landsstýrisfólk eigur at hækka. Nevndin metir, at lögmaður sum ovasti leiðari, eigur at fáa hægri lønarsamsýning enn onnur landsstýrisfólk, eins og lögmaður og landsstýrisfólkini eiga at fáa eina hægri lønarsamsýning enn teirra nærmastu embætisfólk, sí skjal 2. Somuleiðis verður metti, at lutfallið ímillum lønarsamsýningina til lögmann og til landsstýrisfólkini í minsta lagi eigur at verða varðveitt, eins og at lutfallið millum landsstýrismannalønirnar og tingmannalønirnar eigur at koma nærri lutfallinum í teimum londum, sum vit hava samanboreið við, sí skjal 1.

¹⁶ Lögmaður kann tó í serligum føri loyvi einum landsstýrisfólki at hava annað lønt starv við síðuna av landsstýrissessinum, j.b. petti 3.1.7

Samsýningin til lögmann og landsstýrisfólk eigur at verða lögð um, soleiðis at lønarsamsýningin hækkar, samstundis sum skipanirnar við borðfæi og kostnaðarendurgjaldi verða tiknar av, j.b. niðanfyri.

Við hesum verður skapt meiri gjøgnumskygni í samsýningini til landsstýrisfólk. Fingin verður ein skipan, har tað ber til at samanbera við lønarlagið í samfelagnum annars, og tað gevur betri møguleika at javna í samsvari við gongdina í samfelagnum og grannalondunum.

Nevndin mælir til, at samsýningarnar verða broyttar soleiðis, at lögmaður fær 130 % og landsstýrisfólk 110 % av lønini í lønarflokki 40 hjá tænaðummonnum landsins. Á henda hátt koma teirra lønir at liggja omanfyri lønina hjá næstu embætisfólkum teirra, lutfallið í lønini til ávikavist lögmann og landsstýrisfólk verður varðveitt, lutfallið millum lögtingslønir og landsstýrismannalønirnar verður meirlíkt teimum Norðurlondum, sum vit hava samanborið við, samstundis sum landsstýrisfólk koma í sama bólki sum tey ovastu 2,1%, ið starvast innan privatú tænaðuvinnuna.

6.4 Borðfæ

Landsstýrisfólk fáa í dag borðfæ, sum er ein skattafrí veiting, ið verður útgoldin mánaðarlaga saman við lønarsamsýningini.

Hugtakið borðfæ merkir "*peningur, ið fólk embætis síns vegna hevur at sýna blíðskap fyri*". Talan er sostatt um eina veiting, sum landsstýrisfólk fáa at sýna blíðskap fyri embætisins vegna.

Trupulleikin við verandi skipan er eftir nevndarinnar tykki, at tað ikki er í samsvari við krøvini til almennu fyrisitingina annars, at peningur verður útgoldin uttan krav um, at tað verður skjálprógvað, hvat upphæddin verður nýtt til.

Onki borðfæ verður útgoldið í teimum Norðurlondum, sum vit hava samanborið við. Har er tað mest vanligt, at umsitingin ber útreiðslurnar til umboðan.

Nevndin mælir til, at skipanin við borðfæi verður tikin av, og at útreiðslur til umboðan verða tiknar við í vanligu rakstrarjáttanina hjá avvarðandi aðalráðum.

Tilmælið um at hækka lønina hjá landsstýrisfólkum og at taka borðfæið av verður sett at hava eina meirútreiðslu við sær fyri landskassan upp á áleið 800 tkr. árliga, netto.

6.5 Endurgjald fyri útreiðslur til eyka bústað

Eftir galdandi skipan hava landsstýrisfólk, ið búgva uttanfyri Suðurstreymoy, rætt til frí hús í Tórshavn, men kunnu sum alternativ fáa eitt árligt kostnaðarendurgjald, ið er tengt at, hvørjum parti av landinum viðkomandi landsstýrisfólk býr í.

Verandi skipan hevur útgangsstøði í einum samferðslukervi, ið var munandi øðrvísi, enn tað er í dag. Nú er gjørligt hjá umleið 86% av Føroya fólki við bili ella ferjusambandi at koma til Tórshavnar innan 1-1½ tíma.

Tó eru framvegis ávís øki, ið hava avmarkingar í samferðslumøguleikunum, serliga Suður-oyggjin og útoyggjarnar.

Møguleikarnir og hættirnir at samskipta eru eisini broyttir nógv seinastu árin. Landsstýrisfólk hava møguleika at samskipta og arbeiða heimanífrá við teldu og internet-sambandi. Somuleiðis hevur samskipti umvegis fartelesfon viðført, at samskiptið ikki er avmarkað til ávísa tíð og stað.

Vísandi til, at tær umstøður, ið áður vóru grundarlag undir verandi skipan, eru munandi broyttar, metir nevndin, at skipanin eigur at broytast, so hon byggir á tær umstøður og fyrirtreytir, ið nú eru galdandi.

Nevndin metir ikki, at grundarlag er fyri at samanbera okkara skipan við skipanir í øðrum londum, tí frástøðan í Føroyum sum oftast er styttri og øðrvísi. Mett verður heldur ikki, at tað er grundarlag fyri at samanbera við viðurskiptini hjá løgtingslimum, tí teirra arbeiðstíðir eru øðrvísi, og ein part av árinum hava teir heilt frí.

Nevndin mælir til, at skipanin við fríum bústaði í Tórshavn verður tikin av í verandi líki, tó soleiðis, at løgmaður eigur at fáa heimild til at játta landsstýrisfólkum endurgjald fyri útreiðslur til bústað í Tórshavnar kommunu um:

- landsstýrisfólkið, tá ið viðkomandi verður tilnevndur og í starvstíðini, hevur fastan bústað, har tað ikki er landafast, ella
- serlig viðurskipti gera seg galdandi

Løgmaður skaluttan treytir kunna flyta til Tórshavnar kommunu

Neyvar reglur eiga at verða gjørdar um hesi viðurskipti, m.a. at endurgjaldið skal verða móti rokning, og hvat er at skilja sum fastur bústaður.

Mett verður, at eitt hóskað endurgjald fyri húsaleigu, el og hita í mesta lagi eigur at vera 10.000 kr. um mánaðin fyri hvørt landsstýrisfólk.

Annars metir nevndin, at tað skal verða loyvt landsstýrisfólki, sum ikki býr í Tórshavn, at gista á hotelli í Tórshavn, um arbeiðið í serligum føri krevur tað. Aðalráðið hjá viðkomandi landsstýrisfólki ber tá útreiðslurnar.

Tilmælið er grundað á landafrøðiligu frástøðurnar í Føroyum, og ta sannroynd, at samferðslukervið og samskiptismøguleikarnir eru nógv ment/-ir seinastu árin. Nevndin metir, at skipanin fer at geva størri gjøgnumskygni og tryggja, at útreiðslur landskassans til bústað eru í samsvari við veruliga kostnaðin.

6.6 Ferðing til og frá arbeiði – skipan við ráðharrabili

Verandi skipan viðvíkjandi kostnaði fyri ferðing til og frá arbeiði er gjørd sum eitt skattafrítt kostnaðarendurgjald, ið verður veitt í mun til, hvar í landinum viðkomandi landsstýrisfólk hevur bústað.

Nevndin metir, at verandi skipan við kostnaðarendurgjaldi fyri ferðing til og frá arbeiði er ov lítið gjøgnumskygd, og at útreiðslurnar til kostnaðarendurgjald ikki samsvara við veruliga kostnaðin fyri ferðing til og frá arbeiði.

Verandi skipan hevur útgangsstøði í einum samferðslukervi, ið var munandi øðrvísi, enn tað er í dag, og skipanin er ikki tillagað broyttu samferðslumøguleikunum, sum vit hava í dag. Skipanin tók upprunaliga útgangsstøði í skipanini, ið var galdandi fyri løgtingslimir, tillagað viðurskiftunum hjá landsstýrisfólkum. Kostnaðarendurgjaldið var ætlað at vera endurgjald fyri útreiðslur í sambandi við starvið, m.a. flutning, men broyttist við tíðini til at verða roknað sum eitt slag av løn, tí ískoytið var hægri enn veruligi kostnaðurin. Tá ið lønarsamsýningin til løgtingslimir í 1999 varð endurskoðað og hækkað, varð kostnaðarendurgjaldið til teirra samstundis umskipað til at vera grundað á reglurnar um endurgjald hjá tæmastumonnum og lækkaði harvið. Kostnaðarendurgjald til landsstýrisfólk er ikki umskipað samsvarandi og er í dag mett at vera hægri enn veruligu útreiðslurnar, ið kostnaðarendurgjaldið er ætlað sum endurgjald fyri.

Nevndin metir tí ikki, at grundarlag longur er fyri núgaldandi fast útroknaðu upphæddum til kostnaðarendurgjald. Hinvegin metir nevndin, at landsstýrisfólk framvegis skulu hava frítt at ferðast til og frá arbeiði, men við eini skipan, ið er meira gjøgnumskygd, og har útreiðslurnar til ferðing samsvara við veruliga kostnaðin.

Í mun til ta tign, ið starvið sum landsstýrisfólk inniber, og um samanbórið verður við grannalondini Ísland, Danmark, Noreg og Grønland, sum øll hava skipanir við ráðharrabili, við ella uttan førara, metir nevndin, at ein skipan við ráðharrabili uttan førara hevði verið hóskaði sum alternativ til skipanina við kostnaðarendurgjaldi.

Nevndin metir, at tað almenna eigur at útvega hóskaði bilar til landsstýrisfólk, sum skulu hava bilin ókeypis og skattafrítt. Hvørt aðalráð sær skal bera allan kostnaðin av útvegan og rakstri av bilinum, so sum trygging, vegskatt, brennievni, viðlíkahald og aðrar viðkomandi útreiðslur.

Nevndin mælir til at seta í verk eina skipan, har landsstýrisfólk fáa ókeypis og skattafrían ráðharrabil uttan førara, og samstundis taka av skipanina við kostnaðarendurgjaldi.

Mælt verður somuleiðis til, at gjørdar verða nærri reglur viðvíkjandi útveganar- og rakstrarkostnaði fyri ráðharrabilar og nýtsluni av bilinum annars.

Tilmælið er grundað á at fáa gjøgnumskygni og javnvág í útreiðslurnar viðvíkjandi koyring í arbeiðshøpi og ferðing til og frá arbeiði.

Hvørt tilmælið um at taka kostnaðarendurgjaldið av, og í staðin lata landsstýrisfólkunum frían bil at ráða yvir, er bóligari fyri landskassan ella ikki, veldst fyrst og fremst um kostnaðin av bilinum eins og í hvørjum parti av landinum, landsstýrisfólkini búgva.

6.7 Samskiptisútreiðslur

Skipanin viðvíkjandi útreiðslum til samskipti hjá landsstýrisfólki í dag er tann, at landsstýrisfólk hava fría telefon, frían telduútbúnað og internetsamband og at landið ber allar útreiðslur í hesum sambandi.

Verandi skipan byggir á eina siðvenju, ið ikki er heimilað í nøkrum ásetingum. Nevndin heldur hetta vera óheppið. Viðmerkjast skal, at Landsgrannskoðarin í fleiri ár hevur heitt á lögmann um at fáa til vega neyðuga heimild fyri slíkum endurgjaldi/útreiðslum. Nevndini er upplýst, at ongin reglugerð er gjørd fyri samskiptisútgjöld ella samskiptisútreiðslur til landsstýrisfólk.

Nevnast kann, at í londunum, vit hava samanboreið við, hava allir ráðharrar samskiptisútgjöld, men ymiskt er, um og hvørjar reglur eru fyri hesum.

Nevndin metir, at møguleiki fyri at samskipta við nútíðar hentleikum er eitt týðandi amboð fyri eina og hvørja leiðslu, eins og tað er ein sannroynd, at samskiptið neyvan er avmarkað til tíð og stað. Tí metir nevndin, at tað almenna eigur at bera útreiðslurnar hjá landsstýrisfólki til samskipti, tað við siga til útvegan av útbúnaði og rindan av haldi og nýtslu.

Nevndin mælir tí til, at landsstýrisfólk framvegis fáa neyðuga samskiptisútgjöld, tá ið tey verða sett í starv, at tað almenna rindar fyri útvegan, hald og nýtslu, og at tey verða skattað av hesum fría ágóða eftir galdandi skattareglum.

Nevndin mælir til, at gjørdar verða nærri ásetingar, sum heimila tí almenna at rinda fyri samskiptisútgjöld og samskiptiskostnað, og at gjørdar verða nærri ásetingar um samskiptisútgjöldina í sambandi við at landsstýrisfólk taka við starvi og fara úr starvi í landsstýrinum.

6.8 Fráfaringarløn

Eftir verandi skipan hava landsstýrisfólk rætt til fráfaringarløn í 3 mánaðir, eftir at tey eru farin úr starvinum, um tey hava verið í landsstýrinum í styttri enn 1 ár. Er starvstíðarskeiðið longri enn 1 ár, verður veitt fráfaringarløn í 6 mánaðir.

Mótroknað verður ikki fyri aðra inntøku í fráfaringartíðarskeiðinum.

Sum sæst í gjøgnumgongdini av skipanunum í teimum Norðurlondunum, vit hava samanboreið við, eru hesar øðrvísi enn okkara skipan, tó undantikið Ísland, sum hevur somu skipan sum Føroyar. Felags fyri hini londini er, at onnur inntøka verður mótroknað heilt ella partvíst í fráfaringarlønini.

Nevndin metir ikki, at neyðugt er at fremja broytingar í longdini á tíðarskeiðinum, ið fráfaringarløn verður goldin fyri.

Hinvegin metir nevndin, at tað eigur at verða mótroknað í fráfaringarlønini í teimum førum, at viðkomandi hevur aðra lønarinntøku í fráfaringartíðarskeiðinum, soleiðis at tað almenna bert skal gjalda munin upp til ásettu samsýningina.

Nevndin mælir tí til, at skipanin verður broytt soleiðis, at tað í framtíðini skal mótroknast í fráfaringslønini í teimum færum, at viðkomandi landsstýrisfólk hefur aðra lønarinntøku í fráfaringsartíðarskeiðinum.

6.9 Eftirlønarviðurskifti

Eftir galdandi reglum hefur landsstýrisfólk rætt til egin eftirløn, tá ið viðkomandi hefur verið í starvi sum landsstýrisfólk í minsta lagi 1 ár. Rætturin til fulla eftirløn verður vunnin eftir 8 ára starvstíð, og er hægsta eftirlønin 60 % av eftirlønargevandi lønini í tí lønarflokki, sum landsstýrisfólkið er lønt eftir, tá ið viðkomandi fer úr starvi. Hevur viðkomandi eisini verið lögmaður, verður eftirlønini roknað av lønini sum lögmaður. Skipanin byggir á grundreglurnar í skipanini fyri tænaðumenn, har tænaðumenn tó skulu vera í starvi í 37 ár fyri at vinna sær fullan eftirlønarrætt.

Nevndin metir, at fyrirteytirnar og grundgevingarnar, ið verandi skipan er bygd á, eru broyttar munandi. Somuleiðis metir nevndin ikki, at tað er skynsamt, at tað almenna við verandi skipan átekur sær kostnaðarmiklar framtíðar skyldur móttvegis borgarum, hvørs virðið ikki er gjøgnumskygt og kent, og har virðið ikki samsvarar við eftirlønarskipanir- og eftirlønartíðarskeiðið í samfelagnum annars.

Samfelagsliga er nógv broytt, síðan eftirlønarviðurskiftini hjá landsstýrisfólki í 1993 á fyrsta sinni vóru ásett við lóg. Tá var ikki so vanligt, at landsstýrisfólk komu úr størvum við skipaðum eftirlønarviðurskiftum, og høvdu møguleika at fara aftur í hesi aftaná lokið skeið. Ein av grundgevingunum fyri at gera eftirlønarskipanina til landsstýrisfólk serliga var júst, at tað tá varð mettt sum eitt slag av lívsstarvi at hava sitið í landsstýrinum í nærum tvey valskeið¹⁷.

Um hugt verður eftir samansetingini av landsstýrum nøkur ár aftur í tíðina sæst, at talan ofta er um fólk, sum koma úr størvum, sum tey kunnu fara í aftur aftaná lokna setan, og oftast er talan um størv, sum hava skipað eftirlønarviðurskifti, antin sum tænaðumenn, sambært sáttmála á almenna arbeiðsmarknaðinum, ella sambært serstøkum (individuellum) sáttmálum. Í tráð við at fólk eru vorðin meira tilvitað um eftirlønarviðurskifti, er tað alt meira vanligt, at eftirlønargjald er ein partur av eini samsýning á arbeiðsmarknaðinum.

Viðmerkjast skal, at arbeiðið við pensjónsnýskipan, sum er sett í verk av tí almenna, og sum eftir ætlan skal tryggja øllum borgarum í Føroyum eina eftirlønarskipan, har inngjaldið við tíðini væntandi verður 15%, eisini er í tráð við rákið, bæði í Føroyum og í londunum vit hava samanborið við.

Nevndin metir tí, at tær fyrirteytir og tær grundgevingar, ið verandi eftirlønarskipan er grundað á, serliga rætturin at vinna fulla eftirløn eftir 8 árum, ikki longur eru haldgóðar sum grundarlag fyri at halda fast við verandi skipan.

¹⁷ Sí viðmerkingar til løgtingsmál nr. 25 frá 1992

Um hugt verður eftir skipanunum við eftirløn til ráðharrar í londunum, ið vit hava samanborið við, eru øll hini londini farin yvir til skipanir, har eftirlønin á ein ella annan hátt verður goldin sum partur av samsýningini í eftirlønarskipanir, antin almennar ella privatar. Danmark er einasta land, sum framvegis hevur á leið somu eftirlønarskipan til sínar ráðharrar sum í Føroyum.

Í Danmark verður eftirlønin tó útgoldin við støði í einum lægri lønarstigi enn tí lønarstigi, sum ráðharrin er løntur eftir, tá ið hann fer frá. Í Føroyum verður eftirlønin í minsta lagi útgoldin við støði í sama lønarstigi sum landsstýrismaðurin er løntur eftir, tá ið hann fer frá.

Nevndin hevur spurt seg fyri á Gjaldstovuni, sum hevur um hendi tænaðumannaeftirlønir, um til ber at siga nakað um virðið av verandi eftirlønarskipan hjá landsstýris- og løgtingslimum, men ongin almenn útrokning er gjørd hesum viðvíkjandi.

Viðmerkjast kann, at í 2010 hevur ein alment sett lønarnevnd¹⁸ arbeitt við hesum spurninginum í Danmark. Metingin hjá lønarnevndini var, at virðið av eftirløn hjá donskum ráðharrum svarar til eitt eftirlønarinngjald á í minsta lagi 30 % av lønini. Til samanberingar kann nevast, at eftirlønargjaldið í flestu sáttmálum á almenna arbeiðsmarknaðinum í Danmark liggur millum 15% og 18% av lønini.

Tá ið eftirlønin hjá landsstýrismonnum í Føroyum, sum nevnt, verður goldin av lutfalsliga hægri lønarstigi enn hjá ráðharrum í Danmark, má metast, at virðið á eftirlønini í Føroyum, umroknað til inngjaldsvirði, í øllum førum ikki er lægri enn í Danmark. Eisini í Føroyum er eftirlønargjaldið í flestu sáttmálum á almenna arbeiðsmarknaðinum millum 15% og 18%.

Umframt at grundarlagið undir verandi skipan er broytt, soleiðis at grundgevingin fyri at landsstýrisfólk vinna sær rætt til hægstu eftirlønir eftir 8 árum ikki longur er haldgóð, metir nevndin eisini, at eftirlønin eigur at verða á sama støði sum eftirlønin á arbeiðsmarknaðinum annars og eigur at verða útgoldin í eina eftirlønarskipan, samstundis sum lønarsamsýningin verður útgoldin, soleiðis at gjøgnumskygni verður í skipanini og útreiðslum landskassans.

Nevndin mælir tí til, at eftirlønarskipanin verður broytt, soleiðis at farið verður frá verandi skipan til eina skipan, har landið rindar 15 % av lønarsamsýningini afturat í eftirløn í eina góðkenda eftirlønarskipan.

Hetta er grundað á eina samlaða meting av, at starv sum landsstýrismaður (eftir 8 árum) ikki longur kann metast sum eitt lívsstarv, at tað almenna við verandi eftirlønarskipan átekur sær eina skyldu, sum ikki samsvarar við støðið á eftirlønnum á arbeiðsmarknaðinum annars, at eftirløn vanliga í dag verður ásett sum partur av og við støði í útgoldnu lønini, og fyri at fáa gjøgnumskygni í útreiðslur landsins.

Ein tilík eftirlønarskipan fer eisini at leggja støðið í Føroyum tætt at teimum skipanum, sum flestu londini, ið vit hava samanborið við, eru farin yvir til.

¹⁸ Lønkommissionens redegørelse, LØN, KØN, UDDANNELSE OG FLEKSIBILITET fra 28.maj 2010

Nevndin mælir tó til, at støða verður tikin til, hvørt eftirlønarbroytingin eigur at verða sett í gildi, tá ið nýtt landsstýri tekur við. Somuleiðis má ein skiftisskipan taka hædd fyri rættindum, sum fyrrverandi og núverandi landsstýrisfólk, teirra hjúnafelagar og børn, sum landið hevur eftirlønarskyldu yvirfyri, hava.

7 Keldulisti

7.1 Lógartilfar

Løgtingslóg nr. 10 frá 8. januar 1993 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m., sum seinast broytt við løgtingslóg nr. 65 frá 18. mai 2006

Løgtingslóg nr. 12 frá 18. februar 1999 um samsýning og eftirløn løgtingsmanna

Løgtingsmál nr. 73/1998: uppskot til løgtingslóg um samsýning og eftirløn løgtingsmanna og Undirnevndarálit um samsýning løgtingsmanna

Løgtingsmál nr. 26 frá 1992 um samsýning løgtingsmanna v.m.

Løgtingsmál nr. 25 frá 1992 um samsýning og eftirløn landsstýrismanna v.m.

Løgtingsmál nr. 36 frá 1986 um broyting í løgtingslóg um samsýning landsstýrismanna (ikki viðtikin)

Løgtingsmál nr. 115 frá 1976 um samsýning landsstýrismanna

Løgtingsmál nr. 114 frá 1975 um samsýning løgtingsmanna

Løgtingslóg nr. 39 frá 1971 um samsýning landsstýrismanna

Løgtingslóg nr. 32 frá 5. juli 1971 um tænaðsmannaeftirlønir

7.2 Annað tilfar

Álit um samsýning og eftirløn v.m. til landsstýrismenn 2005

Álit um samsýning og eftirløn v.m. til landsstýrismenn 2009

Lønkommisionens redegørelse: LØN, KØN, UDDANNELSE OG FLEKSIBILITET fra 28. maj 2010

Lønarhagtøl fyri november 2011 frá Hagstovu Føroya

7.3 Heimasíður

www.lnd.fo

www.logir.fo

www.logting.fo

www.inatsisartut.gl

www.lovgivning.gl

www.althingi.is

www.kjararad.is

www.lsr.is

www.ft.dk

www.retsinfo.dk

www.stm.dk

www.modst.dk

www.lovdato.no

www.regjeringen.no

www.stortinget.no

www.akademikerne.no

www.spk.no

7.4 Telesamskipti

Fíggjarmálaráðið: Lønardeildin: Snorri Fjalsbak, stjóri

Løgtingsskrivstovan: Súsanna Danielsen, stjóri

Løgmansskrivstovan: Marjun Hanusardóttir, lögmanstjóri og Sjúrdur Rasmussen, ráðgevi

Grønland: Heimastýrið í Grønlandi: Økonomi og Personalestyrelsen, Lønservice

Ísland: Fjármála- og efnahagsráðuneytið, starfsmannaskrifstofa: Stefania S. Bjarnadóttir, sérfræðingur

Danmark: Moderniseringsstyrelsen: Gorm Neigaard, chefkonsulent, pension og jura

Noregi: Telefonsamskipti við Stortingets Informationstjeneste og Statsministerens kontor

Skjal 1

8 Fylgiskjøl

8.1 Lutfall millum samsýningar í ymsu londunum

8.1.1 Lutfall millum ráðharrasamsýning og tingmannasamsýning

Kr.	Ráðharra- samsýning	Tingmanna- samsýning	Lutfall
Føroyar, verandi lutfall	590.294	425.700	1,39
<i>Føroyar, lutfall um til- mælini verða sett í verk</i>	763.156	425.700	1,79
Grønland	832.604	416.338	2,00
Ísland	615.517	348.543	1,77
Danmark	1.166.571	600.643	1,94
Noreg	1.170.748	819.782	1,43

8.1.2 Lutfall millum samsýning til stjórnarleiðarar og ráðharrasamsýning

Kr.	Samsýning til stjórnarleiðara	Ráðharra- samsýning	Lutfall
Føroyar, verandi lutfall	693.778	590.294	1,18
<i>Føroyar, lutfall um til- mælini verða sett í verk</i>	901.911	763.156	1,18
Grønland	1.027.881	832.604	1,23
Ísland	681.065	615.517	1,11
Danmark	1.458.214	1.166.571	1,25
Noreg	1.439.892	1.170.748	1,23

Skjal 2

8.2 Samanbering av samsýning til landsstýrisfólk, lögmannsstjóra og aðalstjórar

8.2.1 Verandi samsýning

Kr.	Lög- maður	Lögman- stjóri	Lands- stýrisfólk	Aðal- stjórar
Løn	693.778	693.778	590.294	631.928
Viðbót	-	59.461	-	59.461
Til samans	693.778	753.239	590.294	691.389

Undir verandi skipan fáa lögmaður og landsstýrisfólk umframt lönarsamsýningina eisini borðfæ uppá ávikavist 85.411 kr. og 28. 470 kr. Borðfæið er skattafrítt.

8.2.2 Broytt samsýning um tilmælini verða sett í verk

Kr.	Lög- maður	Lögman- stjóri	Lands- stýrisfólk	Aðal- stjórar
Løn	901.911	693.778	763.156	631.928
Viðbót	-	59.461	-	59.461
Til samans	901.911	753.239	763.156	691.389

Løgmannsskrivstovan
Tinganes

Ískoytistilmæli um skiftisskipan

Løgmaður heitti í telduposti 24. januar 2013 á nevndina, sum er sett at gera tilmæli um samsýningar og eftirløn landsstýrismanna v.m., at koma við einum ískoytistilmæli um skiftisskipan til lønarpartin og eftirlønarpartin av tilmælinum í álitinum, sum var handað 15. januar 2013.

Tilmælini um lønarpartin og eftirlønarpartin vóru hesi:

- lønartalvan hjá tænaðum landsins skal framvegis vera støði undir lønarsamsýningini til landsstýrisfólk,
- lønarsamsýningarnar verða broyttar soleiðis, at lögmaður fær 130 % og landsstýrisfólk 110 % av lønini í lønarflokki 40 hjá tænaðum landsins,
- tað verður móttrokið í fráfaringslønini í teimum færum, har landsstýrisfólk heva aðra lønarinntøku í fráfaringsáriðarskeiðinum, soleiðis at tað almenna tá bert skal gjalda munin upp til ásettu samsýningina,
- verandi eftirlønarskipan verður broytt, soleiðis at farið verður frá verandi skipan til eina skipan, har landið rindar 15 % av lønarsamsýningini hjá landsstýrisfólkum í eina góðkenda eftirlønarskipan.

Um tað verður, sum lögmaður heva boðað frá, at ætlanin ikki er at lóggeva fyri verandi landsstýrið, men at leggja lógarbroyingarnar fyri tingið soleiðis, at tær verða galdandi frá fyrstkomandi landsstýrissetu aftaná nýval, er ikki neyðugt við nakrari skiftisskipan fyri annað enn eftirlønina. Orsøkin er, at treytirnar fyri verandi landsstýrið annars ikki røkka útum verandi setan, og landið bert er bundið av eftirlønarskylduni útum tað.

Nevndin heva umrøtt, hvørt vit meta okkum hava førleika at orða eina skiftisskipan viðvíkjandi eftirlønini út í æsir. Í hesum sambandi heva nevndin havt fund við Gjaldstovuna, fyri at fáa greiðu á smálutum viðvíkjandi verandi eftirlønarskipan.

Samanumtikið metir nevndin seg ikki hava neyðuga førleikan neyvt at orða eina skiftisskipan viðvíkjandi eftirlønini. Verandi eftirlønarskipan og serliga fíggarliga virði av henni er so torført at greina, at mett verður, at serfrøðingar innan økið eiga at takast inn í hetta arbeiðið.

Mælt verður til, at løgmaður fær sær serfrøðingahjálp frá til dømis Lønardeildini ella Gjaldstovuni í Fíggjarmálaráðnum at orða skiftisskipanina. Mælt verður til, at hetta arbeiði verður gjørt sum liður í samlaða lógararbeiðinum, sum skal gerast, um tilmælini skulu setast í verk.

Nevndin mælir tó til hesar høvuðslinjur í skiftisskipanini:

Eftirlønarskipanin verður broytt frá og við fyrst komandi landsstýrisskifti eftir nýval til at rinda verða 15% í eftirlønargjaldi fyri øll landsstýrisfólk í eina góðkenda eftirlønarskipan.

Verandi og fyrrverandi landsstýrisfólk steðga tá við at vinna sær eftirløn eftir núverandi lóg, og eftirløn verður veitt teimum eftir gomlu skipanini í mun til tað, tey hava vunnið sær rætt til, tá skift verður og eftir tí lønarsamsýning, tey tá finga. Tað vil siga ávikavist 38. ella 40. lønarflokk hjá tænarmonnum landsins. Tey rættindi, sum landsstýrisfólk eftir verandi skipan hava vunnið sær, verða varðveitt eftir skiftið til nýggju skipanina.

Tórshavn 1. mars 2013

Maria á Dul

Jóhan J. Lamhauge

Mirjam Haraldsen